

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 47/04-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť M. K., bytom L., S. K., bytom K., K. K., bytom L., P. K., bytom Š., a K. B., bytom Š., zastúpených advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., ktorou namietajú porušenie ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1131/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K., S. K., K. K., P. K. a K. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1131/95 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1131/95 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. M. K. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. S. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. K. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. P. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. K. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

8. M. K., S. K., K. K., P. K. a K. B. priznáva náhradu trov konania v sume 37 640 Sk (tridsaťsedemtisícšesťstoštyridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť advokátovi JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. februára 2004 doručená sťažnosť M. K., bytom L., S. K., bytom K., K. K., bytom L., P. K., bytom Š., a K. B., bytom Š. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1131/95. Okrem vyslovenia porušenia označeného

základného práva sťažovatelia žiadajú priznať každému z nich primerané finančné zadosťučinenie vo výške po 30 000 Sk a nahradiť trovy ich právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd prijal uznesením č. k. I. ÚS 47/04-10 z 25. februára 2004 sťažnosť sťažovateľov na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 23. marca 2004. Uviedol, že v danom prípade skutočne došlo v určitých obdobiach k prieťahom. Tieto však boli spôsobené nielen nečinnosťou súdu, ale aj ďalšími okolnosťami, a to neujasnenosťou žalobného petitu, nezaplatením súdneho poplatku spolu s podaním návrhu, ako aj skutkovou obtiažnosťou sporu. Predseda okresného súdu súčasne poukázal aj na objektívne dôvody, ktoré neumožňujú vykonávať úkony a rozhodovať v priaznivejších lehotách, a to z dôvodu enormnej zaťaženia sudcov, a teda aj konajúcej sudkyne, ktorá má v oddelení 719 nevybavených vecí.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľov, vyjadrenia predsedu okresného súdu a spisu okresného súdu sp. zn. 17 C 1131/95 zistil nasledovný priebeh a stav napadnutého konania:

Sťažovatelia 27. decembra 1995 podali okresnému súdu žalobu o zaplatenie nájomného proti Slovenskému zväzu záhradkárov Košice.

Dňa 1. marca 1996 súd vyzval sťažovateľov na špecifikáciu žaloby. Výzva bola expedovaná 9. júla 1996. Účastníci špecifikáciu žaloby doručili súdu 24. júla 1996.

Dňa 12. decembra 1996 súd vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku. Poplatok bol zaplatený 12. decembra 1996.

Dňa 24. novembra 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené za účelom zadováženia dedičských rozhodnutí od sťažovateľov. Dedičské rozhodnutia boli súdu doručené 26. novembra 1997.

Dňa 29. mája 1999 súd nariadil pojednávanie na 20. september 1999. Pojednávanie bolo odročené za účelom vyžiadania identifikácie parciel.

Dňa 3. marca 2001 sťažovatelia doručili súdu rozšírenie žaloby.

Dňa 24. októbra 2001 vzniesli sťažovatelia námietku zaujatosti konajúcej sudkyne z dôvodu, že vo veci nekoná.

Dňa 26. februára 2002 okresný súd predložil spis Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o námietke zaujatosti.

Dňa 30. apríla 2002 bol spis vrátený okresnému súdu po tom, čo krajský súd rozhodol, že konajúca sudkyňa nie je vylúčená z konania a rozhodovania vo veci.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 18. február 2004. Na pojednávaní sťažovatelia zobrali späť návrh, ktorým rozšírili žalobu podaním z 3. marca 2001 a zotrvali na pôvodne podanej žalobe. Okresný súd pojednávanie odročil za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

III.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti, a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníkov a postup súdu (I. ÚS 70/98, III. ÚS 87/02).

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie o zaplatenie nájomného nie je vecou zložitou. Ústavný súd pripúšťa, že upresnenie, zmeny a doplnenia návrhu predkladané navrhovateľmi počas konania môžu vplývať na jeho priebeh a dĺžku, a tým spôsobiť aj určitú faktickú zložitost' veci.

Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania s'ťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní k zbytočným priet'ahom. Využitie možností daných s'ťažovateľom procesnými predpismi (napr. rozšírenie žalobného návrhu) na uplatňovanie a presadzovanie ich práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 31/01). Na druhej strane však na dodatočné upresnenie návrhu nemohol ústavný súd neprihliadnuť pri úvahe o výške primeraného finančného zadost'učinenia.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v predmetnej veci opakovane nečinný v období od 17. marca 1997 (keď doručoval návrh protistrane na vyjadrenie) do 23. októbra 1997 (keď nariadil pojednávanie na 24. november 1997), od 24. novembra 1997 (keď odročil pojednávanie na neurčito) do 29. mája 1999 (keď nariadil pojednávanie na 20. september 1999), od 20. septembra 1999 do 25. februára 2002 (keď bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o námietke s'ťažovateľov) a od 30. apríla 2002 (keď bol spis vrátený z krajského súdu) do 20. januára 2004 (keď bolo nariadené pojednávanie na 18. február 2004).

Okresný súd teda počas piatich rokov vo veci nevykonal prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovatelia ako žalobcovia vo

veci o zaplatenie nájomného počas súdneho konania nachádzajú, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobia nečinnosti nadobudli kvalitu porušenia ústavného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v kontexte celkovej viac ako osemročnej dĺžky konania. K uvedeným priet'ahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto priet'ahy, nemožno akceptovať. Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný, na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľov na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 1131/95 konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje, že ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho

domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia žiadali, aby im bolo priznané primerané finančné zadosťučinenie vo výške každému z nich po 30 000 Sk, poukazom na to, že trvanie sporu má za následok pravidelné nedorozumenia a jeho trvanie nedokáže nahradiť straty zapríčinené plynutím času.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá spočíva v pocite neistoty a krivdy. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými prieťahmi v konaní vedenom na tomto súde pod sp. zn. 17 C 1131/95, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia sa o také výrazné predĺženie tejto doby nepričinili, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu, možno sumu 30 000 Sk považovať za primerané finančné zadosťučinenie pre každého zo sťažovateľov podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde (bod 3 až 7 výroku nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti hradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešným sťažovateľom vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal v podstate dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a písomné podanie sťažnosti z 5. februára 2004. Odmena určená

podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 2 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 3627,20 Sk (§ 17 ods. 2 vyhlášky). Celkové trovy za dva úkony predstavujú sumu 7 254,40 Sk a režijný paušál ku každému úkonu (2 x 136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) predstavuje spolu sumu 272 Sk. Spolu predstavuje táto náhrada trov pre jedného sťažovateľa sumu 7 526,40 Sk. Spolu u všetkých piatich sťažovateľov predstavuje táto náhrada trov (po zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky) sumu 37 640 Sk.

Ústavný súd však vzhľadom na výsledok tohto konania pred ústavným súdom priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 37 640 Sk, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutiu pod bodom 8.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je možné podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2004